

2.12.2016

Arvoisat valiokunnan jäsenet,

Käsillä on nyt lakiuudistus, joka muistuttaa melko pitkälti pari vuotta sitten käsittelyssä ollutta tasa-arvolain uudistusta. Siinäkin uudistuksessa uudistettiin kovalla kiireellä lakia, jossa oli miljoonia ihmisiä koskettavia syrjiviä pykälä – ja uudistaminen tehtiin pienen vähemmistön eli transsukupuolisten ihmisten näkökulmasta, miljoonat tasa-arvolain ongelmista kärsivät suomalaiset miehet sivuuttaen. Kun transsukupuolisten etuja edistävä uudistus oli tehty, viranomaisten oli sitten helppo vastata kansalaisjärjestöille, että ”eihän me sitä tasa-arvolakia voida uudestaan muuttaa, kun me juuri muutimme sitä”.

Sama uhkaa nyt toteutua tämän käsillä olevan lakiuudistuksen kanssa. Kuten monet lausunnonantajat ovat todenneet, nykyisen lainsäädännön vakavin ongelma on se, että isillä ei ole samanarvoista oikeutta vanhempainrahaan ja vanhempainvapaaseen kuin äideillä. Nykyinen lainsäädäntömme syrjii miehiä, vaikka sukupuolisyrintä on kielletty YK:n ihmisoikeuksien julistuksessa sekä EU-lainsäädännössä. Lisäksi myös hallituksen tasa-arvopoliittisessa ohjelmassa on päätetty edistää miesten mahdollisuutta osallistua tasavertaisella tavalla lastenhoitoon. Silti tätä käsillä olevaa lakiuudistusta ajetaan nyt kovalla kiireellä eteenpäin seksuaalivähemmistön etuja ajaen, miljoonat suomalaiset miehet ja pojat sekä sukupuolten välisen tasa-arvon edistämistavoite unohtaen.

On käymässä niin, että *kymmeneen lakeihin* ja keskeisiin *käsitelmääritelmiin* ollaan tekemässä merkittäviä uudistuksia homo- ja lesboparien näkökulmasta, eroperheiden näkökulma unohtaen. Kun tällainen mittava uudistustyö on tehty ja perheen käsite on uudelleenmääritelty homonäkökulma huomioiden, viranomaiset voivat sen jälkeen sanoa, että ”eihän me nyt voida enää uudestaan ruveta muokkaamaan perheen määritelmää ja uudistamaan kymmeniä sosiaalietuuksiin liittyviä lakeja, kun tämä urakka juuri tehtiin”. Olemme taas menossa tilanteeseen, jossa yksittäisen vähemmistön ongelmia pyritään ratkomaan kovalla kiireellä sekä sellaisella tavalla, joka tekee miljoonien avioeron kokoneiden suomalaisten ongelmien ratkomisen mahdottomaksi.

Arvoisat valiokunnan jäsenet, vielä ei kuitenkaan ole myöhäistä toimia. Seuraavassa on esitelty kaksi lakiesitykseen tarkoitettua tekstimuutosta, jotka korjaisivat esille nousseet miehiä sekä erovanhempia ja erolapsia koskevat ongelmat:

Vanhempainrahaoikeutta on nykylaissa rajoitettu siten, että ainoastaan lapsen äidin luona asuva isä taikka isä, joka hoitaa lasta kokonaan yksin, voi saada vanhempainrahaa ja vanhempainvapaata. Toisin sanoen, eronnut isä joka hoitaa lastaan 50-90% ajasta ei ole oikeutettu vanhempainrahaan. Tämä ongelma voidaan ratkaista toteamalla, että *”Vanhempainrahaan ovat oikeutettuja lapsen äiti ja isä. Mikäli äiti ja isä asuvat erillään, vanhempainvapaa ja vanhempainraha tulee jakaa vanhempien kesken siinä suhteessa, missä lapsi asuu vanhempien luona”* (Jos siis lapsi asuu 90% isän luona, 90% vanhempainvapaasta kuuluu isälle). Lisäksi lakia tulisi muuttaa siten, että myös puolisonsa kanssa yhdessä asuvien miesten asema paranisi. Vanhempainrahaoikeuden määrittelyyn tulisi lisätä seuraava lause: *”Mikäli äiti ja isä asuvat yhdessä ja ovat erimielisiä vanhempainrahan jakamisesta, molemmille kuuluu puolet vanhempainrahasta ja vanhempainvapaakaudesta.”* (Nykyisin lapsen äiti saa yksin päättää, kuka vanhempainvapaan saa, jos vanhemmat ovat erimielisiä).

Useissa eri laeissa on määritelty perheen käsite. Perheen ajastaan jälkeen jäänyt määrittely on johtanut tilanteisiin, joissa aktiivisesti (esimerkiksi 30-50% ajasta) lastaan luonaan pitävä ”etävänhempi” ei voi saada vanhempainrahaa, kunnallista perheasuntoa, yksinhuoltaja-avustusta, lapsilisää eikä muitakaan vastaavia tukia, koska lapsi ei virallisesti lainkaan asu hänen luonaan eikä lapsi nykyisen lainsäädännön mukaan kuulu ”etävänhemman” perheeseen. ”Etävänhempiin” kohdistuvan syrjinnän lopettamiseksi tulisi ”etävänhemman” käsitteestä kokonaan luopua ja lapsille pitäisi antaa mahdollisuus kuulua yhtäaikaa kahteen eri perheeseen. Sosiaalitukia koskevassa lainsäädännössä **perheen käsite** pitäisi määritellä seuraavasti: ”Perheen muodostaa aikuinen henkilö yhdessä mahdollisen puolisonsa sekä samassa yhteistaloudessa vähintään 90 yötä vuodessa asuvien lastensa kanssa.”ⁱⁱ Lisäksi on huomattava, että kyseinen 90 päivän raja koskisi vain sosiaalietuksia: Psykologisessa mielessä perhekäsitteen tulisi kattaa myös ne eroperheet, joissa lapset asuvat vanhempansa luona vain joka toinen viikonloppu tai harvemmin.

HTT Pasi Malmi
Varapuheenjohtaja
Isät lasten asialla ry

ⁱ Vanhempainvapaata ja vanhempainrahaa koskevat lainkohdat.

ⁱⁱ Tämä määritelmä tulee sisällyttää mm. seuraaviin lakeihin

- Sairausvakuutuslain (1224/2004) 9 luku (oikeus vanhempainvapaaseen ja -rahaan)
- Työsopimuslain (55/2001) 4 luvun 1 §:ään (oikeus vanhempainvapaaseen ja -rahaan)
- Yleisestä asumistuesta annetun lain 4 §:ään (oikeus asumistukeen)
- Asumiseen perustuvan sosiaaliturvalainsäädännön soveltamisesta annetun lain 2 a §:ään
- Toimeentulotuesta annetun lain 3 §:ään (oikeus toimeentulotukeen)
- Lapsilisälain 7 §:n 3 momenttiin (oikeus lapsilisään tai puolittaiseen lapsilisään)